

EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN EVLİLİKTE SORUN ÇÖZMEYE VE DOYUMUNA ETKİSİ

THE EFFECT OF THE SOCIAL GENDER ROLES WITH MARRIED WOMEN TO PROBLEM SOLVING AND SATISFACTION IN MARRIAGE

Menekşe ERDOĞAN*
Selma KAHRAMAN**

Öz

Bu araştırma, Şanlıurfa Merkez'de yaşayan evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin, evlilikte sorun çözmeye ve evlilik doyumuna etkisini belirlemek amacıyla kesitsel-tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evreni, Şanlıurfa Merkez'de bulunan 283,519 hanedir. Evli kadınlara hane sayısından ulaşılabilecek şekilde planlanma yapılmıştır. Evreni bilinen örneklem formülüne göre araştırmanın örneklem büyüklüğü 150 kişidir. İlin merkez ilçeleri tabaka olacak şekilde tabakalı örneklem yöntemine göre her ilçede yer alan evli kadın sayısı belirlenmiştir. Araştırmanın verileri 'Kişisel Bilgi Formu', 'Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)', 'Evlilik Doyum Ölçeği' ve 'Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği' ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistik ile Mann Whitney U, Kruskal Walls Testleri ve Sperman Korelasyon kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puan ortalamasının 122,14±17,1 belirlenmiş ve kadınların eşitlikçi tutumlara sahip oldukları saptanmıştır. Evlilik doyumu ölçeği toplam puan ortalamasının 53,89±8,8 belirlenmiş ve kadınların evlilikten aldığı doyumun orta seviyede olduğu görülmüştür. Evlilikte sorun çözme ölçeği puan ortalamasının ise 31,40±8,6 hesaplanmış ve kadınların evlilikte sorun çözme becerileri açısından kendilerini başarılı algıladığı saptanmıştır. Kadınların eşitlikçi tutuma yöneldikçe evlilikte alınan doyumun yüksek olduğu, fakat sorun çözme becerilerinin düşük olduğu saptanmıştır (p<0.01) (p<0.01). Kadınların evlilikte sorun çözme becerileri başarılı oldukça, evlilikten alınan doyumun azaldığı belirlenmiştir (p<0.01). Kadın ve eşlerinin yaşı arttıkça ve eğitim düzeyi yükseldikçe toplumsal cinsiyet tutum puanları azalarak (p<0,05) daha geleneksel tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Görücü usulü evlenen kadınların, severek /anlaşarak evlenen kadınlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirtilmiştir.(p<0,05). Kadın ve erkeklerin eğitim seviyesinin artmasıyla evlilikte alınan doyum ve evlilikte sorun çözme becerilerinin yükseldiği (p<0,05); çalışan kadınların, çalışmayan kadınlara göre evlilikte alınan doyumun daha yüksek olduğu, evlilikte problem çözme becerilerinde daha başarılı olduğu (p<0,05) bulunmuştur. Toplumda geleneksel tutumdan, eşitlikçi tutuma doğru eğilimin arttığı ve yaş, eğitim, çalışma durumu gibi etkenlerin daha az etkilediği görülmüştür. Bu konuda araştırmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Evlilik, Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme, Kadın.

Abstract

The research is performed sectional-descriptive to determine the effect of the social gender roles with the married women living in Şanlıurfa City Center to problem solving in marriage and marital satisfaction. The population of study was 283,519 married women. Married women are planned to be reached from the number of households. The sample calculated according the formula from the population was 150 married women. The married women of each central districts of Şanlıurfa were determined according to the layered sampling method. This research is done according to the stratified sampling. The data of this research is collected using face to face interview technique with 'Personal Information Form', 'Social Gender Roles Attitude Scale', 'Marital Satisfaction Scale', 'Problem Solving Scale in Marriage'. While evaluating the data Mann Whitney U, Kruskal Walls Tests and Sperman Correlation are used with descriptive statistics. It is determined that the average of the Social Gender Roles of Women Attitude Scale 122,14±17,1 and women have equitable manners. It is determined that the average of the Marital Satisfaction scale 53,89±8,8 and it is occurred that the satisfaction for women took from their marriage is moderate. It is evaluated that the average of the Problem Solving Scale in Marriage 31,40±8,6 and it is stated that women find themselves successful in terms of problem solving in marriage. It is determined that the more women have equitable manner, the higher satisfaction they get from their marriage, but they have less problem solving skills (p<0.01). It is stated that of the women have the more problem solving skills, they have the less marital satisfaction (p<0.01). It is determined that by increasing the ages of the women and their husbands and rising their education level, their gender attitude points decrease (p<0,05) and they have a more traditional attitude. The women who are married by arranged procedures have a more equitable attitude than the women married by loving, agreeing (p<0,05). It is determined that by rising the educational level of women and men, marital satisfaction and problem solving skills in marriage increase (p<0,05), working women's marital satisfaction is higher comparing to the housewives and they are more successful at problem solving skills (p<0,05). As a result, it can be suggested that there is a tendency from traditional attitude to equitable attitude and the factors such as age, education and working status affect less. It is suggested that more detailed studies should be undertaken to verify this conclusion.

Keywords: Social Gender, Marriage, Marital Satisfaction, Problem Solving in Marriage, Woman.

* Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi.

** Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD.

1. GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet, kişinin ailesinden başlayarak modellerin gözlenmesi yoluyla edinilmekte ve böylece kadın ve erkekler bu kavramın içindeki normları, sosyalleşme süreci içinde öğrenmektedirler(WHO,1998,6; European Communities, 2006,12). Cinsiyeti doğa belirlerken, toplumsal cinsiyeti kültür belirlemektedir. Biyolojik cinsiyetin aksine, toplumsal cinsiyet farklılığı, sosyal yapılandırma sonucu oluşmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet kavramının tanımında biyolojik farklılıklardan değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili değerler, beklentiler, kalıp yargılar ve roller bulunmaktadır (Gündüz, Tarhan, Kılıç, 2015, 22; Akın ve Demirel, 2003, 74).

Toplumsal yaşamın çoğu alanında kadına ve erkeğe yüklenen bu roller, kadınlar aleyhine bir ayrımcılık yaratarak, toplum yaşantısında sıklıkla kadınların ikinci plana atılmalarına ve erkeğe kadından daha fazla değer veren bir eşitsizlik modelinin devam etmesine neden olmaktadır. Bu eşitsizlik modeli özellikle çalışma/fırsat eşitliği, kararlara katılım, seçme özgürlüğü, sağlık hizmetlerinden faydalanma, eşit işe eşit ücret, eğitim ve meslek seçiminde ve aile kurmada daha fazla göze çarpmaktadır (Zeyneloğlu, 2008, 18; Yücel, 2014,15; Atış, 2010, 19).

Aile kurmanın ilk basamağı olan evlilik, bir kadınla bir erkeği, 'karı-koca' olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden 'devletin' kontrol, hak ve yetkisi bulunan bir yasal ilişki biçimidir (Özgül, 2000, 21). Evlilik, bireylerin genel sağlık durumunu iyileştiren ve yaşamlarından doyum almalarını destekleyen sosyal bir kurumdur. Evlilik doyumunu olumlu etkileyecek ve destekleyecek değişkenlerden biri evlilikte sorun çözme ve psikolojik iyi olma halidir (Curun ve Çapkın, 2014, 5; Hayward and Zhang, 2006, 643).

Evlilikte sorun çözme becerisi, eşlerin sorunların üstesinden gelebilme gücü ve bununla ilgili sergiledikleri davranışlardır (Hayward and Zhang, 2006, 644). Evlilikte, karı-koca, ebeveyn-çocuk, yakın çevre-akraba ilişkilerinden doğan pek çok sorunla sık sık karşılaşmak mümkündür. Sorun çözme becerisi etkin bir biçimde kullanıldığında evlilik ilişkisi daha kaliteli olmakta veya aile için fırsata dönüşebilmektedir. Bir beceri olarak sorun çözme, eğitim yoluyla kazanılabilmekte, öğretilenilmekte ve daha üst düzeylerde geliştirilebilmektedir (Akaçakoca, 2013,24; Akçakoca ve Özbay, 2015, 111; Kahraman, 2012, 16).

Son dönemlerde aile kurumuna ve ailesel sorunların çözümüne yönelik ilgi artmıştır. Bu nedenle, evlilikle ilgili pek çok araştırma yapılmış, bu araştırmalarda evliliği ve evlilik ilişkilerini etkileyen pek çok faktör irdelenmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde; ülkemizde toplumsal cinsiyet rollerinin, evlilik ilişkilerine ve yaşanan sorunların çözümüne etkisi ile ilgili yeterince araştırma yapılmadığı görülmektedir (.Akaçakoca, 2013; Akçakoca ve Özbay, 2015; Kahraman, 2012;Story et al. 2007,720).

Kadınların toplumsal cinsiyet özellikleri yönünden evlilikte yaşayacakları baskıların, olumsuzlukların ve evliliğe etkisinin araştırılmasına ve ortaya konulmasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda çalışmamız, evli kadınların toplumsal cinsiyet rollerinin, evlilikte sorun çözmeye ve doyumuna etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

2.METARYEL VE METOD

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan araştırmanın evrenini Şanlıurfa Merkez'de bulunan tüm evli kadınlar oluşturmaktadır. Evli kadınlara hane sayısından ulaşılabilecek şekilde planlanma yapılmıştır. Buna göre çalışmanın evrenini 2014 yılı verilerine göre 283,519 evli kadın oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme, evren sayısı bilinen örneklem formülüne göre $\alpha = 0,01$ ve $p = 0,1$ $q = 0,9$ (p değerini TÜİK 2013 evlenme oranı 0,08 temel alınmıştır) $d = 0,05$ $N = 283,519$ değerler kullanılarak örneklem büyüklüğü 150 olarak hesaplanmıştır. Tabakalı örneklem yöntemi kullanılarak Şanlıurfa merkez ilçelerine düşecek evli kadın sayısı belirlenmiştir. Buna göre Karaköprü merkez ilçesinde 27, Haliliye merkez ilçesinde 66, Eyyübiye merkez ilçesinde 57 olmak üzere toplam 150 evli kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Her hanede bir evli kadın olacak şekilde çalışmaya katılacak kadınlar belirlenmiştir. Araştırmacının ilk çaldığı kapı araştırmanın başlangıç noktası sayılarak, sırasıyla kapılar çalınmış kabul edenler araştırmanın örnekleme olmuştur.

Araştırmanın uygulanabilmesi için Şanlıurfa Valiliği ve Halk Sağlığı Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır. Sonra araştırmanın etiksel uygunluğu açısından Harran Üniversitesi Etik Kurulundan onam alınmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür desteği (3,17) ile oluşturulan 17 soruluk anket formu; Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ), Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) ile toplanmıştır.

Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirlemek amacıyla 2008 yılında Simge Zeyneloğlu tarafından oluşturulan "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" (TCRTÖ) adı verilen anket kullanılmıştır. Toplam 38 maddeden oluşan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği 0-5 arası puanlanmaktadır. Ölçek, kadınlar toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümlelerine, tamamen katılıyorsa "5" puan, katılıyorsa "4" puan, kararsızsa "3" puan, katılmıyorsa "2" puan, kesinlikle katılmıyorsa "1" puan alacak şekilde puanlandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutum cümlelerine ise, tamamen katılıyorsa "1" puan, katılıyorsa "2" puan, kararsızsa "3" puan, katılmıyorsa "4" puan, kesinlikle katılmıyorsa "5" puan alacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu puanlama şekli ile ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190; en düşük puan ise, 38 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan en yüksek değer kadının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise kadının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Yani ölçekten alınan toplam puan ortalaması 95 ve üzeri ise, örneklem toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahiptir. Toplam puan ortalaması 95'in altında ise örneklem toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlara sahiptir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 38 madde için "0,92" olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığa ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği: Ölçek, evli bireylerin evlilikte karşılaştıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla (Marital Problem Solving Scale) Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth tarafından 1982'de geliştirilmiş, 9 maddelik 7 dereceli bir ölçektir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları Hünler ve Gençöz tarafından 2002 yılında yapılmıştır (94). Orijinal formunda 7 dereceli olarak değerlendirilen ölçek, cevaplanmasının kolay olması bakımından 5 basamaklı değerlendirme ölçeğine dönüştürülmüştür. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 45 en düşük puan ise 9'dur. Yüksek puan, bireyin kendini evlilikte sorun çözme becerileri açısından başarılı algıladığını göstermektedir. Ölçek geçerli ve güvenilirlerdir. Ölçeği Türkçe'ye uyarlama sırasında iç tutarlılık (.95) ve test-tekrar test ($p < .001$) güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ): Canel (2007) tarafından geliştirilen Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ), evli bireylerin evlilik doyum düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Doğru-yanlış şeklinde iki seçeneqli, 101 maddeden oluşan ölçekte puanlar ken çevrilmesi gereken ters maddeler bulunmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak düşük doyuma, düşük puan almak yüksek doyuma işaret etmektedir. Ölçeğin 5 alt boyutu vardır. Bunlar: 1) Evlilik Uyumu: Bu alt boyut da ilişki mutluluğu, çatışma ve yakınlık olmak üzere üçe ayrılmaktadır. 2) Öfke 3) Eşin Ailesiyle İletişim 4) Ekonomik Anlayış 5) Ebeveynlik Anlayışı. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları için iç tutarlılığına (.96 ile .94 arasında), test-tekrar test güvenilirliğine ($p < .05$); geçerlik çalışmaları için de kapsam, yapı ve kriter geçerliğine bakılmıştır. Ölçek geçerli ve güvenilirlerdir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma haneleri ziyaret ederek yapıldığı için veriler burayla sınırlıdır. Ayrıca araştırmada veriler anket formu ile yüz yüze görüşme tekniği ile toplandığı için araştırma sonuçlarının doğruluğu bireylerin verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler SPSS 16.0 paket programında tanımlayıcı istatistik, Mann Whitney U testi, Kruskal - Wallis testi ve korelasyon ile değerlendirilmiştir.

3.BULGULAR

Araştırmaya katılan kadınların %60,7'si 30 yaşından büyük, eşlerinin %60,7'sinin 35 yaşından büyük olduğu saptanmıştır. Kadınların %76,0'nun en uzun yaşadığı yerin il olduğu belirlenmiştir. Kadınların %46,6'sının, eşlerinin %39,3'nün ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır. Kadınların %72,7'sinin gelir getiren herhangi bir işte çalışmadığı belirlenmiştir. Kadınların % 58,7'sinin görücü usulü evlendiği, % 76,7'sinin 5 yıldan daha uzun süre evli olduğu belirlenmiştir. Aile tipine bakıldığında kadınların %83,3'ünün çekirdek aile yapısına sahip olduğu, kadınların %50,7'sinin eşleriyle ilişki durumlarını iyi olarak değerlendirdiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların %30,7'sinin ise 2 çocuğa sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 1'de araştırmaya katılan kadınların TCRTÖ ve evlilikte sorun çözme ve evlilikte doyum ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının puan durumları verilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeği toplam (TCRTÖ) puan ortalamalarının 122,14±17,1 olduğu hesaplanmıştır. Ölçekten alınan toplam puan ortalaması 95'in üzerinde olduğundan araştırmaya katılan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip oldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan kadınların evlilikte sorun çözme ölçeği puan ortalamaları 31,40±8,6 olduğu hesaplanmış ve ölçekten alınan bu puanın kadınların evlilikte sorun çözme becerileri açısından kendilerini başarılı algıladığını göstermiştir. Evlilikte doyum ölçeği toplam puan ortalaması 53,89±8,8 olması, kadınların evlilikten aldığı doyumun orta seviyede olduğunu belirtmiştir. Kadınların ilişki mutluluğu puan ortalamaları 17,66±3,8, yakınlık puan

ortalamları 8,83±4,06, öfke puan ortalamaları 5,72±2,1, eşin ailesiyle iletişim puan ortalamaları 5,56±2,1 olduğu saptanmıştır.

Tablo 2’de toplumsal cinsiyet ölçeği ile evlilikte sorun çözme arasında negatif bir ilişki, evlilikte doyum ölçeği arasında pozitif bir ilişki görüldüğü ve bu ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$, $p < 0.01$). Bu sonuç, kadınların geleneksel tutumdan eşitlikçi tutuma yöneldikçe evlilikte alınan doyumun yüksek olduğu, fakat sorun çözme becerilerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Evlilikte sorun çözme ile evlilikte doyum ölçeği arasında negatif bir ilişki olduğu görüldüğü ($p < 0.01$), kadınların evlilikte sorun çözme becerilerinde başarılı oldukça ise evlilikte alınan doyumun azaldığı belirlenmiştir.

Evli kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği (TCRTÖ), evlilikte sorun çözme ve evlilikte doyum ölçeği (EDÖ) puan ortancaları Tablo 3’de verilmiştir. 30 yaş ve daha küçük olan kadınların TCRTÖ puan ortancası 84,74, evlilikte sorun çözme ölçeği puan ortancası 74,47 ve EDÖ puan ortancası ise 79,40’ dır. 30 yaşından büyük olan kadınlarda ise TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ölçeği ve EDÖ ortancaları sırasıyla 69,51, 76,16 ve 65,56 ’dır. Yaş ile evlilikte sorun çözme ölçeği ve EDÖ puan ortancaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki çıkmamıştır ($p > 0,05$).

Kadınların eğitim durumu ile ölçekler arasında ilişkiye bakıldığında, eğitim seviyesi en düşük olan kadınların (okur-yazar olmayan ve sadece okuma yazma bilen) TCRTÖ puan ortancası 85,29, evlilikte sorun çözme ölçeği puan ortancası 71,02 ve EDÖ puan ortancası 70,07’dir. Üniversite ve üzeri olan kadınların TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ölçeği ve EDÖ ortancaları ise sırasıyla 37,15, 97,13 ve 50,80’dir. Eğitim düzeyi ile TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ve EDÖ puan ortanca dağılımları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0,05$).

Kadınların çalışma durumu ile ölçekler arasındaki ilişki incelendiğinde, çalışma durumuna evet diyenlerin TCRTÖ puan ortancası 48,72, evlilikte sorun çözme ölçeği ortancası 90,24 ve EDÖ puan ortancası 55,71’dir. Çalışma durumuna hayır diyen kadınların TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ölçeği ve EDÖ ortancaları ise sırasıyla 85,24, 70,14 ve 75,62’dir. Çalışma durumu ile TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ve EDÖ puan ortanca dağılımları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

Evlenme şekli ile ölçekler arasında ilişkiye bakıldığında, görücü usulü evlenen kadınlarda TCRTÖ puan ortancası 84,47, evlilikte sorun çözme ölçeği ortancası 73,25 ve EDÖ ortancası 72,74’dir. Severek /Anlaşarak evlenenlerde ise TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ölçeği ve EDÖ ortancaları ise sırasıyla 62,77, 78,69 ve 67,13’dir. Görücü usulü ile evlenen kadınların, severek /anlaşarak evlenenlere göre TCRTÖ ortanca değeri daha fazla çıkmış ve evlenme şekli ile TCRTÖ puan ortanca dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,05$), fakat evlenme şekli ile evlilikte sorun çözme ve EDÖ ortancaları arasında fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır ($p > 0,05$).

Aile tipi ile ölçekler arasında ilişkiye bakıldığında, çekirdek aile tipine sahip olanlar da TCRTÖ puan ortancası 73,13, evlilikte sorun çözme ölçeği ortancası 79,09 ve EDÖ ortancası 68,13’dir. Geniş aile tipine sahip olanlarda ise TCRTÖ, evlilikte sorun çözme ölçeği ve EDÖ ortancaları ise sırasıyla 87,34, 57,54 ve 81,42’dir. Evlilikte sorun çözme beceri puan ortancaları geniş aile tipine sahip olan kadınlarda daha yüksek çıkmış ve aile tipi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Fakat aile tipi ile TCRTÖ ve EDÖ puan ortancaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

4.TARTIŞMA

Bu çalışma da kadınların eşitlikçi tutuma yöneldikçe evlilikte alınan doyumun yüksek olduğu, fakat sorun çözme becerilerinin düşük olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) ($p < 0.01$). Kadınların evlilikte sorun çözme becerileri başarılı oldukça, evlilikten alınan doyumun azaldığı belirlenmiştir ($p < 0.01$). Araştırma kapsamındaki kadınların %60,7’sinin 30 yaş üstü olduğu saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların 30 yaş ve daha küçük olan kadınların (puan ortancası 84,74), 30 yaşından büyük olan kadınlara göre (puan ortancası 69,51) daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Yaşa göre kadınların evlilik doyumuna bakıldığında, 30 yaş üstü kadınların daha fazla doyum aldıkları ve evlilikte sorun çözme becerileri açısından daha çok başarılı algıladığı söylenebilmektedir ($p > 0,05$). Bu sonuç eşitlikçi tutuma sahip olan kadınların evlilik doyumlarının ve evlilikte sorun çözmenin daha düşük olacağını düşündürmektedir. Story ve diğerleri (2007) araştırmalarında, orta yaşlı çiftler (40-50 yaşları) ile daha ileri yaşlardaki (60-70 yaşları) çiftlerin evlilik doyumlarını karşılaştırmışlar ve yaşları ilerledikçe bireylerin, iyimserlikle birlikte evlilik doyumlarının da arttığını bulmuşlardır (Story et al. 2007, 723). Yalçın (2014) araştırmasında evlilik uyumu ile yaş ilişkisinde 41 ve üzeri yaş grubundaki kadınların evlilik uyumlarının, 21-30 yaşlarındaki kadınların evlilik uyumlarından daha yüksek olduğu görülmüştür (Yalçın, 2014, 253). Literatürde araştırma sonucuna benzer olarak yaşın eşle çatışmalar ve evlilik doyumunu üzerinde etkinin olmadığı yönünde de araştırmalar bulunmaktadır (Hamamcı, 2005, 318). Güven (2005), Hamamcı (2005), Çınar

(2008)'araştırmalarında, bireylerin yaşlarına göre evlilik doyumları, eşler arasındaki çatışma sıklığı ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuşlardır. Yaşı küçük olan kadın ve erkeklerde daha eşitlikçi tutuma sahip olmaları bireylerin daha bilinçli hale geldiğini, bilinçlenme de eğitim seviyesinin, kitle iletişim araçlarının etkili olduğu, fakat evlilikte sorun çözme becerilerini ve evlilik alınan doyumun kadın ve erkeklerin yaşından etkilenmediği, birey için öznel bir algı olduğunu düşündürmektedir.

Toplumsal cinsiyet rol ve sorumluluklarını etkileyen bir diğer faktör ise kadınların en uzun yaşadığı yerdir. Araştırmada kadınların %76'sının en uzun yaşadıkları yerleşim yerinin il olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların ilçe (ortanca 96,10) ve köy/kasabada (ortanca 96,56) yaşayan kadınların, ilde yaşayan kadınlara (ortanca 68,93) göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 3). Kadın açısından ilde yaşamını sürdürmek, daha az baskının yaşandığını, daha çok hakları olduğunu ve imkânların daha fazla olması ile eşitlikçi tutuma sahip olması beklenirken ilçe, köy/kasaba da gelenekselden moderne doğru artış olması, bireylerin daha bilinçli hale gelmesini sağlayacak eğitimlere ağırlık verilmesi, kitle iletişim araçlarının her bölgeye ulaşabilmesi, aynı zamanda illerde kalabalık nüfus, kirli hava atmosferi, yoğun trafik gibi olumsuz şartlardan uzaklaşma isteğiyle bireylerin ilçe ve köy/kasaba ortamlarını tercih etmeleri kadınların daha eşitlikçi tutuma sahip olmasını etkilediğini düşündürmektedir. Yaşanılan yer toplumsal cinsiyet rollerini etkilerken evlilikte alınan doyumun ve evlilikte sorun çözme becerilerini etkilemediği yapılan analizler sonucu görülmüştür ($p>0,05$) (Tablo 3). Benzer sonuç olarak Yılmaz ve Avcı (2015) tarafından yapılan çalışmada kadınların en uzun yaşadıkları yerleşim yerinin evlilik uyum puanlarını etkilemediği, sonucun anlamsız olduğu ortaya çıkmıştır (Yılmaz ve Avcı, 2015, 186). Bu sonuçlar evlilik doyumunu almada ve sorun çözme becerilerinde yaşanılan yerin önemli bir etken olmadığı, tamamıyla aile içinde etkenlere bağlı kaldığını düşündürülebilir.

Bu araştırmada kadınların %46,6'sı ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Kadınların eğitim durumlarının düşük olması yâda kadınların okula gidememesi, bundan dolayı bilinçlenmenin azaldığı ve doğumundan itibaren öğrendiği geleneksel yapıyı daha çok kabullenmesini kolaylaştırdığını, böylece kadın üzerine düşen rol ve sorumlulukları kaldırabilme gücü kazandırdığını düşündürse de, araştırmada tam tersi bir sonuç çıkmaktadır. Kadınların eğitim düzeyinin yükselmesiyle kadınların daha geleneksel tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu çalışmadan farklı olarak Yang ve arkadaşlarının (2000)'de eğitimin, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarını azalttığını ve bireyin eğitim düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında daha özgürleştiğini bulmuşlardır (Yang et al. 2000, 19). Kadınların eğitim seviyesinin artmasıyla, evlilikte alınan doyumun ve sorun çözme becerilerinin yükseldiği bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3). Yılmaz ve Avcı (2015) tarafından yapılan çalışmada kadın eşlerinin eğitim durumlarının evlilik uyumlarını etkilediği, okur-yazar olan eşlerin evlilik uyum puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Demircioğlu'na (2000) göre, eğitim düzeyi ve mesleki statünün yükselmesi ile sorunlar karşısında daha tutarlı olma ve çözüm aramaya yönelik eğilimlerin arttığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların çoğunluğunda eğitim düzeyi yüksek çiftlerin evlilik doyumunu, eğitim düzeyi düşük çiftlerden daha fazla evlilik doyumuna sahip oldukları yönünde olması, araştırma sonucunu desteklemektedir. Fakat Çelik (2006) ve Çınar (2008) araştırmalarında evli bireylerin bazı demografik değişkenlere göre evlilik doyumlarının karşılaştırarak, eğitim düzeyinin evlilik doyumlarıyla anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışmada ayrıca eğitim durumu, EDÖ'nün alt boyutu olan öfke ve evlilik uyumunu daha fazla etkilemiş ve aradaki istatistiksel ilişki anlamlı çıkmıştır ($p<0,05$) (Tablo 3). Bu sonuç eğitim düzeyi arttıkça kişilerin öfkesine daha fazla sahip çıktığı, sahip olduğu koşullara daha fazla uyum sağladığını düşündürmektedir.

Bu araştırmada evlenme şekillerine göre bakıldığında %58,7'sinin görücü usulü evlendiği saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumda, görücü usulü evlenen kadınların (puan ortancası 84,47), severek /anlaşarak evlenen kadınlara göre (puan ortancası 62,77) daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu ve yapılan istatistiksel analizde farkın önemli olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Kadın ve erkeğin bir aile kurmasında bilinçli olması, bireylerin toplumsal cinsiyet tutumlarını etkilemektedir. Öncelikle sağlıklı aile kurmanın ilk basamağı eşlerinin birbirini tanması ve beklentilerini ortaklaştırmasıdır (TNSA,2013, 8; Kuzgun ve Sevim, 2004, 16, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015, 29). Evlenme şekline göre, evlilikte sorun çözme ve evlilikte alınan doyum ile arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak alt boyutları incelendiğinde, EDÖ'nün alt boyutu olan öfkenin kontrolünü ve eşin ailesiyle iletişimi severek/anlaşarak evlenenlerde daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır ($p <0,05$). Bu çalışmaya benzer ve farklı çıkan sonuçlar da bulunmaktadır. Çelik (2006) tarafından yapılan çalışma da evli bireylerin bazı demografik değişkenlere göre evlilik doyumlarının karşılaştırarak, evlilik şeklinin evlilik doyumlarıyla anlamlı bir fark bulunmadığını bulmuştur. Yılmaz ve Avcı tarafından yapılan çalışmada ise kadınların evlenme şeklinin evlilik uyum puanlarını etkilediği, severek kendi isteğiyle evlenen kadınların evlilik uyum puanlarının

diğerlerine göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Yılmaz ve Avcı, 2015, 190). Bu çalışmaya göre, severek evlenmenin, iletişime olumlu yansımalarına rağmen, artık evlenme şeklinin baş faktör olmadığını, gruptan gruba değişiklik gösterebileceğini düşündürmektedir.

Çalışmamıza katılan kadınların eşleriyle ilişki durumları sorulduğunda, %50,7'si ilişkilerini iyi olarak ifade etmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, kadınların eşleriyle ilişki durumları ile tutum rolleri ve evlilikte alınan doyum ile arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Evlilikte sorun çözme becerilerinin ise çok iyi ilişkiye sahip olan kadınların (Puan ortancası 110,89) orta seviyeli ilişkiye sahip olanlara (Puan ortancası 46,21) göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Guo ve ark (2005) tarafından Çin aileleri üzerinde yapılan çalışmada kadınların evlilik ilişkilerini %38,7 oranında, kötü olarak değerlendirdiği, eşlerine karşı nefret duygusu içinde oldukları (%25,7) belirlenmiştir (Gua and Huang, 2005, 15). Çok iyi ilişkiye sahip olan kadınların duygu ve düşüncelerini eşlerine açık bir şekilde ifade etmesi, gereken sevgi, ilgi ve bakımı göstermesi evlilikte çatışma sıklığının azalmasına ve sorun çözme becerilerine olumlu yansımıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda, kadınların eşitlikçi tutumlara sahip oldukları, evlilikten aldığı doyumun orta seviyede olduğu, kadınların evlilikte sorun çözme becerileri açısından kendilerini başarılı algıladığı saptanmıştır. Kadınların geleneksel tutumdan eşitlikçi tutuma yöneldikçe evlilikte alınan doyumun yüksek olduğu, fakat sorun çözme becerilerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Kadınların evlilikte sorun çözme becerilerinde başarılı oldukça ise evlilikte alınan doyumun azaldığı belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda öneriler: Toplumda var olan geleneksel kadın erkek rollerine karşı eşitlikçi bir yaklaşımı sağlayacak eğitim anlayışı çocukluktan itibaren her yaştaki bireye, gerek örgün eğitim, gerekse yaygın eğitim yoluyla aşılarmaya, hane ziyareti yapan hemşirelerin bu gözle aileyi değerlendirmeleri ve bakıma katmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçakoca, D (2013). *Bir Aile Eğitim Programının Evli Annelerin Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme Becerisi ve Psikolojik İyi Oluşuna Etkisi*. M. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Akın, A, Demirel, S (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki*, S. 25(4), s. 73-82.
- Atış, F (2010). *Ebelik/hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Ç. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Aydoğan, D, Özbay, Y (2015). Çiftlerde İlişkisel Yılmazlık ve İlişkisel Profesyonel Yardım Arama: İkili (Dyadic) Analiz. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 5 (44), s. 109-121
- Çelik, M (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana.
- Çınar, L (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu*. G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Curun, F, Çapkın, M (2014). Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, S. 34-1s. 1-22
- Demircioğlu, N S (2000). *Boşanmanın, Çalışan Kadının Statüsü ve Cinsiyet Rolü Üzerine Etkisi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- European Communities (2006). *A Roadmap For Equality Between Women And Men 2006-2010*. Belgium.
- Guo, B, Huang, J (2005). Marital and sexual satisfaction in chinese families; exploring the moderating effects. *Journal of Sex Marital Ther*, Jan-Feb, S. 31(1), s.9-21.
- Gündüz, H Ç, Tarhan, S, Kılıç S (2015). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Meslek Seçimlerine Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 4(1), s. 21 - 33.
- Güven N (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu ile ilişkisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Hamamcı Z (2005). Dysfunctional relationship belief in marital satisfaction and adjustment, *Social Behavior and Personality*, S. 33 (4), s.313- 328.
- Hayward, M, Zhang, Z (2006). Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife. *Journal of Marriage and Family*, S. 68(3), s. 639-657.
- Kahraman, S (2012). *Kadınlarda Toplumsal Cinsiyete Dayalı Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin Sağlık Davranışlarına Etkisi: Yaouz Selim Mahallesi Örneği*. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri.
- Kuzgun, Y, Sevim, S (2004). Geleneksel Roller Anlatmış Kadının Çalışması Kadınlara Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Ankara, S. 37(1), s. 14-27.
- Özgüven, İ E (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. 1. Baskı, Ankara, PDREM Yayınları.
- Story, T N, Berg, C A, Smith, T W, Beveridge, R, Henry, N J M, Pearce, G (2007). Age, marital satisfaction and optimism as predictors of positive sentiment override in middle-aged and older married couples. *Psychology and Aging*, S. 22 (4), s.719-727.
- T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015). *Türkiye'de Kadın*. Ankara.
- Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA)* (2013). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ankara, Türkiye.
- World Health Organization (WHO). (1998). 'Gender And Health. *Technical Paper*, Switzerland.
- Yalçın, H (2014). Evlilik Uyumu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, S. 3(1), s. 250-260.
- Yang, LS, Thornton, A, Fricke, T (2000). Religion and Family Formation in Taiwan: The Decline of Ancestral Authority. S. Houseknecht ve J. Pankhurst (Ed.). *Family Religion, and Social Change in Diverse Societies*. New York: Oxford University Press.
- Yılmaz, A, Avcı, İ (2015). 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Bazı Toplumsal Cinsiyet Özellikleri İle Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki. *G. Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi*, S. 4(2), s.180-192
- Yücel, C (2014). Türk Ailesinde Aile İç Şiddetin Kültürel Dinamikleri. *Turkish Studies*, S. 9(8), 13-19
- Zeyneloğlu, S (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Tablo 1. Kadınların TCRTÖ, Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği ve Evlilikte Doyum Ölçeği Toplam ve Alt Boyutların Puan Durumları

	Min-Max	X±SS
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ)	85-176	122,14±17,1
Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği	9-45	31,40±8,6
Evlilik Doyum Ölçeği Toplam	37-79	53,89±8,8
1.Alt Boyut: Evlilik Uyumu	22-50	33,96±5,9
1a.Alt Ölçek: İlişki Mutluluğu	11-26	17,66±3,8
1b.Alt Ölçek: Çatışma	0-15	7,46±4,01
1c.Alt Ölçek: Yakınlık	0-14	8,83±4,06
2. Alt Boyut: Öfke	2-11	5,72±2,1
3. Alt Boyut: Eşin Ailesiyle İletişim	1-10	5,56±2,1
4. Alt Boyut: Ekonomik Anlayış	0-5	2,94±1,1
5. Alt Boyut: Ebeveynlik Anlayışı	1-9	5,59±1,5

Tablo 2. Evli Kadınların TCRTÖ, Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği ve EDÖ'nün Korelasyonları

Değişkenler	TCRTÖ		Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği		EDÖ	
	r	p	r	p	r	p
TCRTÖ	1		-0,254*	0,002	0,365*	0,000
Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği	-0,254*	0,002	1		-0,407*	0,000
EDÖ	0,365*	0,000	-0,407*	0,000	1	

* p<0,01

Tablo 3. Evli Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre TCRTÖ, Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği ve EDÖ Puan Ortancaları

Değişkenler	Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği			Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği			Evlilik Doyum Ölçeği		
	Ortanca	Z	p	Ortanca	Z	p	Ortanca	Z	p
Kadının Yaşı									
30 yaş ve daha küçük	84,74	-2,097	0,03	74,47	-0,233	0,81	79,40	-1,937	0,053
30 yaş üstü	69,51			76,16			65,56		
Kadınların En Uzun Yaşadığı Yer									
Ortanca									
İl	68,93	10,87	0,004	76,82	1,128	0,56	68,85	2,73	0,25
İlçe	96,10			65,95			84,92		
Köy/kasaba	96,56			78,03			64,97		
Kadınların Eğitim Durumu									
Ortanca									
Okur-Yazar Değil +	85,29	31,37	0,00	71,02	10,55	0,01	70,07	10,58	0,01
Okuryazar	88,07			67,15			80,25		
İlköğretim	78,46			76,36			65,83		
Lise	37,15			97,13			50,80		
Üniversite Ve Üzeri									
Kadının Çalışma Durumu									
Ortanca									
Evet	48,72	-4,553	0,00	90,24	-2,507	0,01	55,71	-2,54	0,01
Hayır	85,24			70,14			75,62		
Ailenin Sosyoekonomik Durumu									
Ortanca									
İyi	76,82	2,970	0,22	74,81	0,355	0,83	72,62	0,706	0,70
Orta	71,21			75,14			69,43		
Kötü	97,17			83,83			61,22		
Eşinizle Evlenme Şekliniz									
Ortanca									
Görücü Usulü	84,47	-3,012	0,003	73,25	-0,756	0,44	72,74	0,803	0,42
Severek / Anlaşarak	62,77			78,69			67,13		
Evlilik Süresi									
Ortanca									
5 yıl ve altı	74,90	-,093	0,92	79,67	-0,649	0,51	78,42	-1,078	0,28
5 yıl üstü	75,68			74,23			68,78		
Aile Tipi									
Ortanca									
Çekirdek Aile	73,13	1,493	0,13	79,09	-2,266	0,02	68,13	-1,487	0,13
Geniş Aile	87,34			57,54			81,42		

KW= Kruskal-Wallis Testi

TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği

Z= Mann-Whitney U Testi

EDÖ: Evlilikte Doyum Ölçeği